

securitas imperii

26

(01/2015)

ústav pro studium
totalitních režimů

Josef Mlejnek

Běsi, nebo piroh socialismu?

Proměnlivá role ideologie v komunistickém totalitarismu

Petr Kaňák – Jan Vajskebr

Trestní právo a soudnictví v rámci SS a německé policie
v letech 1939–1945

Jiří Pernes

Případ Karla Löbla.

Ministr vlády České socialistické republiky

tajným spolupracovníkem StB

Martin Nekola

Kramářovy opuštěné děti.

Československá strana národně demokratická v exilu

Jerguš Sivoš

Rok 1989 na oddelení boja proti pravicovému oportunizmu

Správy kontrarozviedky v Bratislave

Peter Jašek

Pád komunistického režimu na Slovensku (1989 – 1990)

REDAKČNÍ RADA

VEDOUCÍ REDAKTOR:

Mgr. Patrik Virkner

PŘEDESDA REDAKČNÍ RADY:

Doc. PhDr. Ladislav Kudrna, Ph.D.

ČLENOVÉ REDAKČNÍ RADY:

PhDr. Lukáš Babka

PhDr. Petr Blažek, Ph.D.

doc. PhDr. Vít Hloušek, Ph.D.

PhDr. Jan Kalous, Ph.D.

Mgr. Norbert Kmeť, CSc.

PhDr. Stanislav Kokoška

doc. PhDr. Karel Konečný, CSc.

PhDr. Zlatuše Kukánová

doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc.

PhDr. Jiří Rajlich

PhDr. Jaroslav Rokoský, Ph.D.

prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc.

Mgr. Jerguš Sivoš, Ph.D.

doc. PhDr. Václav Veber, CSc.

PhDr. Pavel Zeman, Ph.D.

TAJEMNÍK REDAKČNÍ RADY:

Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.

Príspevky do *Securitas Imperii* jsou vybírány v oboustranně anonymním odborném recenzním řízení (peer review), které odpovídá požadavkům Rady vlády pro vědu a výzkum. Více informací o zasílání příspěvků a průběhu recenzního řízení naleznete na www.ustrcr.cz/cs/securitas-imperii.

Securitas Imperii 26 (01/2015)

vychází dvakrát ročně

Vydává: Ústav pro studium totalitních režimů

Vedoucí redaktor: Patrik Virkner

Jazyková redakce: Jitka Šmídová

Korektura slovenských textů: Mária Smoláriková, Mária Štefánková

Odborná redakce: Patrik Virkner

Anglická redakce: Oldschool, s.r.o.

Grafická úprava a sazba: Jaroslav Ježek

Poštovní adresa redakce: Siwiewcova 2, Praha 3, 130 00

Tisk: Unipress, spol. s r. o., Turnov

ISSN 1804-1612

Evidenční číslo: MK ČR E 19249

info@ustrcr.cz

www.ustrcr.cz

OBSAH

STUDIE	Josef Mlejnek ♦ Běsi, nebo piroh socialismu? Proměnlivá role ideologie v komunistickém totalitarismu	12
	Petr Kaňák – Jan Vajskebr ♦ Trestní právo a soudnictví v rámci SS a německé policie v letech 1939–1945	38
	Jiří Pernes ♦ Případ Karla Löbla. Ministr vlády České socialistické republiky tajným spolupracovníkem StB	64
	Martin Nekola ♦ Kramářovy opuštěné děti. Československá strana národně demokratická v exilu	84
	Jerguš Sivoš ♦ Rok 1989 na oddelení boja proti pravicovému oportunizmu Správy kontrarozviedky v Bratislave	104
	Peter Jašek ♦ Pád komunistického režimu na Slovensku (1989 – 1990)	142
DOKUMENTY	Jiří Plachý ♦ Zpráva pplk. Antonína Zemana – Barovského o událostech na Podkarpatské Rusi v březnu 1939	170
DISKUZE	Petr Mallota ♦ Prameny netřeba se zabývat	192
RECENZE	Petr Anev ♦ SUK, Jiří: <i>Politika jako absurdní drama.</i> <i>Václav Havel v letech 1975–1989</i>	200
	Libor Bílek ♦ HERZÁN, Martin: <i>Jihlava ve spárech StB.</i> <i>Historie tajné policie KSČ v Jihlavě 1945–1990</i>	
	HERZÁN, Martin: <i>Třebíč ve spárech StB.</i> <i>Historie tajné policie KSČ v Třebíči 1945–1990</i>	
	HERZÁN, Martin: <i>Třešť ve spárech StB.</i> <i>Historie tajné policie KSČ v Třešti 1945–1990</i>	205

	Pavla Plachá ♦ HRONKOVÁ, Libuše a kol.: <i>Nina Jirsíková. Vzpomínky tanečnice</i>	
	ŠALDOVÁ, Lenka a kol.: <i>Nina Jirsíková. Ravensbrück</i>	212
	Jan Kalous ♦ KAPLAN, Karel: <i>Protistátní bezpečnost 1945–1948. Historie vzniku a působení StB jako mocenského nástroje KSČ</i>	216
	Martin Tichý ♦ SAINTOURENS, Thomas: <i>Maestro. Pátrání po hudbě koncentračních táborů</i>	227
ZPRÁVY	Milan Bárta ♦ <i>Konference Professional Fraternity Cooperation and Conflicts among the Security Services in the Soviet Block</i>	232
SUMMARY		236
INFORMACE PRO AUTORY		240

INFORMACE O AUTORECH

Mgr. Peter Jašek, PhD., nar. 1983 – historik. Absolvoval magisterské studium historie na Filozofické fakultě Trnavské univerzity a v roce 2009 obhájil titul PhD. Je pracovníkem sekce vědeckého výzkumu v Ústavu paměti národa v Bratislavě. Věnuje se slovenským dějinám 20. století, především období 2. světové války, normalizaci a pádu komunistického režimu na Slovensku. Je editorem sborníků *20. výročie Nežnej revolúcie. Zborník z vedeckej konferencie Bratislava 11. – 12. november 2009* (ÚPN, Bratislava 2010), *Interpretácia dokumentov ŠtB* (ÚPN, Bratislava 2011) a *Protikomunistický odboj v strednej a východnej Európe. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, Bratislava 14. – 16. novembra 2011* (ÚPN, Bratislava 2012). Zároveň je spoluautorem vědecké monografie *Smolenice. Vlastivedná monografia obce* (DAJAMA, Bratislava 2011) a odborných publikací *V stopách železného Felixa. Štátna bezpečnosť na Slovensku 1945 – 1989* (ÚPN, Bratislava 2012) a *Slovenskí generáli 1939 – 1945* (Ottovo nakladateľství, Praha 2013). Publikoval řadu vědeckých studií a odborných článků doma i v zahraničí, především v časopise *Pamäť národa*. Je spoluautorem výstav zaměřených na dějiny Slovenska v druhé polovině 20. století *Prísne tajné! Dejiny Štátnej bezpečnosti na Slovensku* (2011), *Protikomunistický odboj na Slovensku* (2012), *Sviečková manifestácia 25. marca 1988* (2013) a *Pád komunistického režimu na Slovensku* (2013).

Mgr. Petr Kaňák, nar. 1977 – historik. Absolvent historie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Zabývá se výzkumem činnosti nacistického okupačního aparátu v letech 1938–1945 a československých bezpečnostních složek v letech 1945–1989. Je spoluautorem monografie *S jasným cílem a plnou silou. Nasazení německých policejních složek při rozbití Československa 1938–1939* (Památník Terežín, Terežín 2014) a spolu s Janem Vajskebrem publikoval mj. studie *Od Polizeiverstärkung k Verstärkte SS-Totenkopfstandarten. Geneze a nasazení specifického druhu represivních a okupačních jednotek SS v letech 1933–1941* (*Securitas Imperii*, 2009, č. 15), *Waffen SS v Protektorátu Čechy a Morava* (*Historie a vojenství*, 2005, roč. 54, č. 3) a *Výcvikový pluk SS Prag* (*Historie a vojenství*, 2013, roč. 62, č. 3).

PhDr. Josef Mlejnek, Ph.D., nar. 1969 – politolog a publicista. Působí na katedře politologie Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. Zabývá se totalitními režimy, přechody k demokracii, politickou transformací po roce 1989, ústavními a volebními systémy, oblastí střední a východní Evropy. Jako komentátor domácího i zahraničního dění spolupracuje s řadou tištěných i elektronických médií. Je kmenovým autorem a redaktorem revue *Babylon*. Společně s Petruškou Šustrovou napsal knihu *Zaostřeno na komunismus* (Euroslavica, Praha 2014). Problematice komunistických režimů se věnoval též v řadě článků a studií, z poslední doby například: *Polské měsíce. Lunární kalendář historické paměti Polska* (*Dějiny*

a současnost, 2010, roč. 32, č. 10), Solidarita jako sociální a politické hnutí – pokus o kvadraturu kruhu? (*Securitas Imperii*, 2012, č. 20), Svatý Voskovec a kult rudého pentagramu (*Babylon*, 2012, roč. 21, č. 3 – o fenoménu mumifikace komunistických vůdců), Kam se poděla pátá sloka? Béla Kun a jeho bolševická republika z roku 1919 (*Babylon*, 2013, roč. 22, č. 1), Pád Sztálinvárose a historie středoevropských socgorodů (*Babylon*, 2013, roč. 22, č. 5) či Kosmická přímá demokracie Ivana Antonoviče Jefremova a budoucnost Západu (*Kontexty*, 2014, roč. 6, č. 5).

PhDr. Martin Nekola, Ph.D., nar. 1982 – politolog a historik. Vystudoval politologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Věnuje se především poúnorovému exilu a nedemokratickým režimům. Publikoval monografie *Hitlerovi satrapové* (Naše vojsko, Praha 2008), *Mocní Třetí říše* (Naše vojsko, Praha 2010), *Vyslanci hákového kříže* (Naše vojsko, Praha 2011), *Operace Kondor. Latinská Amerika ve spárech CIA* (Epocha, Praha 2012), *Petr Zenkl. Politik a člověk* (Mladá fronta, Praha 2014) a řadu odborných i populárně-naučných článků. Je držitelem několika badatelských stipendií v USA, kde provádí dlouhodobý výzkum organizací východoevropských exulantů v období studené války. Na podzim letošního roku vyjde jeho kniha o konfliktech studené války *Krvavé století*. Přípravuje publikaci o Čechách v Chicagu.

Doc. PhDr. Jiří Pernes, nar. 1948 – historik. Vědecký pracovník Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR v Praze, vedoucí brněnského pracoviště, docent Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Po studiích na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně pracoval několik let jako učitel na základních a středních školách v Brně a okolí. Později byl odborným pracovníkem Moravského muzea v Brně, poté ředitelem Historického muzea ve Slavkově u Brna. V roce 1990 se stal ředitelem Moravského zemského muzea, od roku 1994 působí v ÚSD AV ČR. V roce 2013 byl krátký čas ředitelem Ústavu pro studium totalitních režimů v Praze. Věnuje se zkoumání dějin KSČ a komunistického režimu v Československu.

PhDr. Jiří Plachý, Ph.D., nar. 1975 – historik. Absolvoval magisterské studium historie se specializací na dějiny východní a jihovýchodní Evropy na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (1999, rigorózum 2002). Roku 2013 ukončil doktorské studium na Filozofické fakultě Univerzity Hradec Králové. V letech 2000–2007 pracoval jako historik v Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu a od roku 2007 je samostatným vědeckým pracovníkem Vojenského historického ústavu v Praze. Současně působí na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Profesně se zabývá problematikou československé zahraniční armády na Západě a perzekucí zahraničních vojáků po roce 1948. Je autorem nebo spoluautorem desítky monografií a přibližně 150 článků a studií publikovaných v domácích i zahraničních odborných periodikách.

Mgr. Jerguš Sivoš, PhD., nar. 1979 – historik. Absolvoval magisterské studium na Pedagogické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě (2003) a doktorské studium v oboru slovenské dějiny na Filozofické fakultě Trnavské univerzity (2010). Je pracovníkem sekce dokumentace Ústavu paměti národa v Bratislavě. Zaměřuje se na výzkum doby nesvobody, zejména na působení Státní bezpečnosti. Je autorem publikací *XII. správa ZNB. Dokumenty k činnosti Správy kontrarozvedky v Bratislave v rokoch 1974 – 1989* (ÚPN, Bratislava 2008) a *Bez rozsudku! Pracovné tábory, sústreďovacie tábory a tábory nútenej práce na Slovensku 1945 – 1953* (ÚPN, Bratislava 2011) a spoluautorem knih *V Stopách „železného Félixa“*. *Štátna bezpečnosť na Slovensku v rokoch 1945 – 1989* (ÚPN, Bratislava 2012) a *Biografický slovník predstaviteľů ministerstva vnitra v letech 1948–1989. Ministři a jejich náměstci* (ÚSTR, Praha 2009). Je členem redakční rady časopisu *Securitas Imperii* a redaktorem časopisu *Paměť národa*.

Mgr. Jan Vajskebr, nar. 1977 – historik. Vystudoval historii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Zabývá se výzkumem činnosti nacistického okupačního aparátu v letech 1938–1945. Působí v Ústavu pro studium totalitních režimů a je doktorandem na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Je spoluautorem monografie *S jasným cílem a plnou silou. Nasazení německých policejních složek při rozbití Československa 1938–1939* (Památník Terezín, Terezín 2014). Dále je autorem nebo spoluautorem řady odborných studií, např. První zatýkácí akce německých bezpečnostních složek v Protektorátu Čechy a Morava (tzv. Aktion Gitter). In: PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ, Jiří (eds.): *Okupace, kolaborace a retribuce* (Ministerstvo obrany ČR, Praha 2010), *Strážní prapory SS v Protektorátu Čechy a Morava (Terezínské listy, 2006, č. 34)*, spolu s Radkou Šustrovou *Německá bezpečnostní opatření v Protektorátu Čechy a Morava na začátku druhé světové války (Paměť a dějiny, 2009, roč. 3, č. 3)* a s Petrem Kaňákem *Od Polizeiverstärkung k Verstärkte SS-Totenkopfstandarten. Geneze a nasazení specifického druhu represivních a okupačních jednotek SS v letech 1933–1941 (Securitas Imperii, 2009, č. 15)*.